

VAŽNA POBUDA SOCIALISTIČNIH POSLANCEV

Zakonski predlog za zaščito slovenske jezikovne skupnosti

Na tiskovni konferenci, ki je bila v soboto, 24. t.m., v hotelu de la Ville v Trstu, je socialistični poslanec v rimskem parlamentu Loris Fortuna obrazložil zakonski predlog, ki ga je skupina socialističnih poslancev dne 15. t.m. predložila v razpravo pristojni parlamentarni komisiji. Zakonski predlog vsebuje »posebne predpise za zaščito slovenske jezikovne skupnosti«, ki so dobili svojo pravno obliko v 21 členih.

Pobuda Italijanske socialistične stranke je vsekakor zelo pomembno dejanje, ki se pridružuje podobni akciji komunistične stranke, saj je tudi ta pred časom bila predložila v rimskem parlamentu svoj zakonski predlog za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Že na prvi pogled lahko ugotovimo, da je socialistični predlog temeljitejši, ker globlje in širše obravnava našo manjšinsko dejanskost, čeprav vsebuje tudi določene nejasnosti in pomanjkljivosti. Važno pa se nam zdi poudariti, da je sam pobudnik naglasil, kako je zakonski predlog odprt ne samo široki načelni razpravi med vsemi demokratičnimi italijanskimi in slovenskimi političnimi silami, temveč tudi vsem konkretnim pripombam, popravkom in dopolnilom.

»Jezikovno mešana področja«

Prva dva člena zakonskega predloga predvidevata določitev takih imenovanih »jezikovno mešanih področij« v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Le na teh področjih naj bi namreč postali veljavni zakonski predpisi za zaščito slovenske jezikovne skupnosti. Za določitev meja omenjenih področij bi bil pristojen deželni svet Furlanije - Julijske krajine in na vsem tem ozemlju bi bil slovenski jezik popolnoma enakopraven italijanskemu. Naslednji členi še kar podrobno obravnavajo vprašanje slovenske šole, pri čemer se nam zdi zlasti pomembno, da se predvideva ustanovitev slovenskih šol tudi v videmski pokrajini, to je v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini.

Kar zadeva vodstvo slovenskih šol, zakonski predlog med drugim predvideva mesto deželnega podnadzornika, ki bi ga izbrali med tremi slovenskimi člani pokrajinskih šolskih svetov tržaške, goriške in videmske pokrajine. Za morebitne prenosove, ki se tičejo slovenskih šol, pa je obvezno mnenje predstavnikov slovenskih šolnikov v pokrajinskih šolskih svetih.

Pomoč slovenskim ustanovam in organizacijam

»Ustanove, združenja, organizacije, folklorne, prosvetne in kulturne ustanove, kulturne organizacije in odbori, radio-televizijska ustanova, tisk in publikacije slovenske jezikovne skupnosti — je med drugim rečeno v zakonskem predlogu — so predmet skrbne pozornosti države«. Za materialne potre-

be vseh teh ustanov in organizacij je predvidena pomoč ne samo krajevnih uprav, marveč tudi vseh pristojnih ministrstev, in sicer v sorazmerju z dejavnostjo, ki jo slovenske ustanove in organizacije izvršujejo. Osrednja vlada pa bo na jezikovno mešanih področjih omogočila uporabo in po potrebi tudi poskrbeela za gradnjo objektov, ki bodo služili za družbene in kulturne dejavnosti slovenske manjšine.

Toponomastika in zaščita etničnega značaja

Na jezikovno mešanih področjih je predvideno, da bo vsa toponomastika dvojezična; dovoljena pa naj bi bila tudi ločena uporaba slovenskega jezika. Pri namestitvah bodo javne ustanove dajale prednost kandidatom, ki dobro obvladajo italijanski in slovenski jezik.

»Gospodarsko-družbeni programacijski načrti — pravi zakonski predlog — morajo spoštovati načelo, po katerem ni dovoljeno spreminjati etničnega značaja jezikovno mešanih področij«. V ta namen se predvideva, da bodo v vse organe, ki se ukvarjajo s temi načrti, vključeni tudi slovenski predstavniki, izbrani po obveznem posvetovanju s slovenskimi organizacijami. Vse, kar je v tej zvezi navedeno, velja tudi za občinske in medobčinske urbanistične načrte, ki vsekakor morajo upoštevati etnični značaj mešanih področij.

Pristojnosti sodne oblasti

Zakonski predlog socialističnih poslancev uvaža v obstoječo pravno ureditev pomembno novost, po kateri je sodnim oblastem pri-

znana pristojnost, da sodijo o pritožbah glede prizadetih interesov slovenske etnične skupnosti. Sodna oblast je med drugim pristojna, da ukine veljavnost ukrepa ali dejanja, o katerem je mnenja, da škoduje interesom slovenske manjšine.

Ustanovitev posvetovalne komisije

Pomembno se nam zdi naglasiti, da je za pravilno izvajanje predloženega zakonskega predloga in za pripravo vseh potrebnih ukrepov predvidena ustanovitev posebne devetčlanske posvetovalne komisije, ki bi delovala v okviru predsedstva osrednje vlade in v kateri bi štirje člani bili slovenske narodnosti.

Zakonski predlog dalje predvideva olajšan postopek za vrnitev priimka v izvirno obliko in na koncu določa tudi olajšave za priznanje statusa političnega preganjanca, partizana ali deportiranca ter omogoča ponovno proučitev primerov izgube državljanstva ali bivališča zaradi narodnostnih in političnih razlogov.

Kot je sam poslanec Fortuna poudaril, je treba pričakovati, da bodo pristojne parlamentarne komisije začele proučevati predloženi zakonski predlog jeseni, ko bo parlament po poletnih počitnicah ponovno zasedal. Jasno je tudi, da bo ta problematika postala predmet ostre razprave in gotovo tudi ostrega nasprotovanja s strani reakcionarne desnice, zaradi česar je nujno potrebno, da se ob tem problemu vzpostavi široka fronta demokratičnih sil, ki bodo ob tesnem in konstruktivnem sodelovanju s predstavniki same manjšine našli pravilno rešitev.

V Sloveniji nas premalo poznajo

V okviru ankete »Slovensko javno mnenje 1970«, ki jo je izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo na univerzi v Ljubljani, so zastavili prebivalcem tudi vprašanja v zvezi s problemi zamejskih Slovencev. Članek o tem je pred kratkim objavilo ljubljansko »Delo«, v katerem med drugim pravi: »Odgovori slovenskega javnega mnenja na ta vprašanja so posebej zanimivi zato, ker je bila preteklo leto vrsta dogodkov, kulturnih in političnih, ki so tudi v matični domovini vzvalovili interes za dogajanja v slovenskih skupnostih onstran madžarske, avstrijske in italijanske meje. Odgovori na zastavljena vprašanja kažejo tudi na stopnjo informiranosti in zanimanja za vprašanja narodnega obstajanja v zamejstvu«.

Na vprašanje, kaj po njihovem mnenju najbolj otežkoča narodnostni obstoj Slovencev v zamejstvu, se je 61,4 odstotka anketi-

rancev odločilo za odgovor »zatiranje slovenskega jezika in majhne možnosti za šolanje v materinem jeziku«. Na drugem mestu je mnenje, da otežkoča narodnostni obstoj obnašanje državnih oblasti ter politično in gospodarsko zapostavljanje. Sledi odgovor, da živijo pod pritiskom nestrpnih in skrajnih nacionalistov, zatem pa prepričanje, da jih Jugoslavija premalo podpira pri uveljavljanju njihovih pravic.

Glede možnosti narodnostnega obstoja Slovencev v Avstriji, Italiji in na Madžarskem, so vprašanci odgovarjali v naslednjem negativnem smislu: Madžarska 14,2 odstotka, Avstrija 13,9 in Italija 13,3 odst. V zvezi z odgovorom, da imajo Slovenci v zamejstvu le nekaj ali malo možnosti za svoj narodnostni obstoj, so se anketiranci odločili takole: za Italijo 58,4 odst., za Avstrijo 56,4 in za Madžarsko 27 odst.

(Nadalj. na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 1. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Franck: Koral v a molu za orgle. Igra Bergant. 10.45 Za dobro voljo. 11.15 L. Landieri in E. Benedetti: »Naskok na gorske velikan«. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 S. Giovaninetti: »Mesec«. Radijska drama. 16.45 Parada orkestrrov. 17.30 Revija zborovskega petja. 18.00 Podobe in glasba. 18.45 Bednarik: »Pratika«. 19.00 Lahka glasba. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Filmska glasba. 20.00 Šport. 20.30 Ljudske pesmi v komorni predelavi. 20.45 Ljubezenska lirika. 21.00 Semeni plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Simf. orkester RTV Ljubljana, vodi Hubad. 22.15 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 2. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Obletnica meseca »Miroslav Vilhar ob 100-letnici smrti« - Kam po maturi. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Simfonična dela deželni skladateljev. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.15 Revija solistov. 19.40 »T. Bichebner«. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Glasbene razglednice. 21.00 Socialno vprašanje v slovenskem romanu. 21.20 Nepozabne melodije. 21.45 Slovenski solisti. Pianist Leon Engelman. Kogoj: Chopiniana; Hrovatin: Domači plesi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 3. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. Italijanski kvartet. 18.50 A. C. Jobim in njegov ansambel. 19.00 Otroci pojo. 19.10 Kako posluje italijanski parlament. 19.20 Glasbeni best-sellerji. 19.40 Zbor »J. Gallus« iz Trsta, vodi Vrabec. 20.00 Šport. 20.35 Gobec: »Planinska roža«, opereta v 3 dej. Orkester in zbor Glasbene Matice iz Trsta, vodi Kjuder. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 4. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Evropske prestolnice: »Amsterdam«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodobne znanosti - Na počitnice. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Fagotist Vojko Cesar, pri klavirju Pisani. Petrič: Sonata; Viozzi: Sonata. 18.55 Trio »Les Paragayos«. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Jazz. 19.45 Zulujske pesmi. 20.00 Šport. 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.25) Za vašo knjižno polico. 22.20 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 5. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 G. Bartolozzi: »O kalorični vrednosti dojenčkove prehrane in oskrbi z vitamini«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantične simfonije. 19.10 V. Beličič: Kraske črtice »Večna luč«. 19.20 Izbrali smo za vas. 19.40 »Chapman College Madrigal Singers«. 20.00 Šport. 20.35 S. Yashiro: »Prividna lokomotiva«. Radijska drama. 21.25 Zabavna orkestra RAI iz Rima in Milana. 21.50 Skladbe za lutnjo iz 15. in 16. stol. igra Tonazzi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Izlet za konec tedna. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Matičič: Tri etude za levo roko; Sonata. Igrata pianista Bertonecelj in Horakova. 19.10 Zgodovina prometnih sredstev: »Nastanek železnice«. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Slovenski oktet. 20.00 Šport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. 21.50 Folklorni plesi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Poklici: »Mlinarji«, prip. L. Reharjeva. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 Operetne melodije. 16.30 Plesna čajanka. 17.20 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Beseda o poeziji - Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Klavirski duo Agostini-Gulli. Busoni: Finske ljudske pesmi. 19.10 Svet v očeh slovenskih popotnikov. 19.25 Nekaj jazza. 19.45 Moški komorni zbor iz Celja, vodi Kunej. 20.00 Šport. 20.50 M. Vilhar: »Detelja«. Šaloigra v enem dejanju. Radijski oder, režira Kopitarjeva. 21.25 Stevensov orkester. 21.45 Vabilo na ples. 22.45 Zabavna glasba.

„Apollo 15“ poletel proti Luni

Američani so te dni s Kennedyjevega rta uspešno izstrelili vesoljsko ladjo »Apollo 15«, v kateri letijo vesoljci Scott, Irwin in Gordon. Izstrelitev, ki smo jo lahko spremljali neposredno po televiziji, je potekla uspešno, pozneje pa so nastopile nekatere težave, tako da so že mislili, da bodo morali prekiniti polet. Pozneje so te nevšečnosti odstranili in polet poteka po predvidenem programu.

Ce ne bo prišlo do kakšnih sprememb, bo to najdaljše bivanje astronautov na Luni doslej. Prvič bodo uporabili tudi posebno vesoljsko vozilo, s katerim se bodo precej oddaljili od mesta pristanka.

Italijanska televizija bo pokazala vse oddaje o poletu »Apolla 15« v sedmih posebnih televizijskih dnevnikih, ostale, ki jih ne bo mogla neposredno prenašati, pa pri rednem televizijskem dnevniku.

— o —

USTAVLJENA MODERNIZACIJA ŽELEZNICE ŠENTILJ-KOPER

Prejšnji teden je centralni delavski svet slovenskih železnic sprejel sklep o takojšnji ustavitvi del pri modernizaciji najvažnejše slovenske proge Šentilj-Koper. Znano je, da so v preteklih desetih letih v Sloveniji modernizirali in elektrificirali večino t. im. magistralnih železniških prog, tako n.pr. Postojna - Ljubljana, Jesenice - Ljubljana - Dobo-

va (kraj na meji z republiko Hrvaško) in Zidani most - Celje.

Ostala sta še dva važna odseka: Zidani most - Šentilj (na avstrijski meji) in Divača - Koper. 40 odst. stroškov je bila pripravljena poravnati železnica iz lastnih skladov, ostalih 60 odst. pa naj bi prispevale banke s krediti in nekatera močnejša podjetja, vendar slovenske železnice kljub obljubam in podpori slovenske vlade in parlamentu do danes niso dobile niti dinarja. Zato so se odločili za tako oster ukrep; denar, namenjen za modernizacijo, pa bodo porabili za povišanje plač in gradnjo stanovanj uslužbencev.

Slovenske železnice se borijo z velikimi materialnimi težavami in poslujejo na robu rentabilnosti, vendar še vedno mnogo bolje kot v ostalih jugoslovanskih republikah. Glavno oviro za nadaljnji razvoj pa predstavlja ravno zastarele in iztrošene naprave. Zato se mnogim zdi nerazumljivo ravnanje slovenskih bančnih in gospodarskih krogov, ki za to pomembno vejo gospodarske dejavnosti nimajo posluha. Prekinitev modernizacije železniške proge Šentilj - Koper se bo že v bližnji bodočnosti maščevala, zlasti pa bo prizadeto koprsko pristanišče, ki ob obstoječih prometnih zvezah ne more računati na bistveno povečanje blagovnega prometa.

Vatikan in Kitajska

Vatikan vzpostavlja zadnje čase diplomatske odnose s skoro vsemi državami, pa naj imajo katerokoli obliko vladavine.

Niso pa še sklenjene vezi z Daljnim vzhodom, zlasti ne s komunistično Kitajsko, ki stopa po zadnjih ameriških obiskih v vrsto svetovnih velesil z urejenimi mednarodnimi odnosi.

Papež Pavel VI. je v nedeljo javno razglasil, da pomeni Nixonov obisk v Peking ugodovinsko prelomnico in tudi veliko možnost, da se uredijo odnosi med Kitajsko in Vatikanom in da bi zopet prišlo tudi do verske svobode v tej starodavni kulturni zemlji.

Katoliška Cerkev je bila na Kitajskem precej utrjena že za časa jezuitskih misijonarjev, ki so si znali kot astronomi, profesorji na cesarskih univerzah in tudi kot visoki cesarjevi svetovlavi pridobiti velik ugled in spoštovanje tudi med izobraženimi kitajskimi sloji.

Še leta 1949, ko se je utrdila po vsej Kitajski komunistična vladavina, je imela katoliška Cerkev na Kitajskem tri milijone in pol vernikov. Vodilo jih je 96 škofov in skoro 6000 duhovnikov, poleg 9000 klerikov in 3000 semeniščnikov. Katoličani so vzdrževali tudi tri ugledne univerze, v Peking, Tientsinu in Sangaju. Okrog 200 srednjih šol s 54 tisoč dijakov. Tudi katoliško kulturno življenje je bilo zelo razgibano.

Leta 1951 so se vse vezi med novo vlado in Vatikanom pretrgale, papežev nuncij se je preselil na Formozo.

Mao je kot spreten realistični državnik uvidel, da mora računati tudi z državljani, ki niso komunisti. Ostanke katoličanov je skušal pridobiti z ustanovitvijo katoliške kitajske Cerkve. Na svojo stran pa je dobil le dva škofa. Ta dva sta potem posvetila še druge, tako da je danes na Kitajskem 48 razkolni-

ških škofov, ki pa imajo malo vpliva pri ljudeh in pri vladi. Papeža Pij XII. in Janez XXIII. sta skušala razkol nekako premestiti. Tisti škofje so bili tudi povabljeni na drugi vatikanski koncil, a vlada jim ni dala dovoljenja.

Vendar se nebo jasni. Nekaj tednov preden je papež stopil na kitajska tla v Hongkongu, je Mao izpustil iz dolgoletne ječe zad-

(dalje na 3. strani)

— o —

V SLOVENIJI NAS PREMALO POZNAJO

(Nadaljevanje s 1. strani)

Anketa je tudi ugotovila, da kar 74 odst. vprašanih prebivalcev nima stika s Slovenci, ki stalno živijo v zamejstvu; redne stike ima samo 7 odst. vprašanih.

Najbolj porazno pa so izpadli odgovori na vprašanje o tem, kaj so pomenile lanske proslave na Koroškem ob 50-letnici plebiscita za odnose med Slovenijo oziroma Jugoslavijo z Avstrijo. 31,7 odst. anketirancev je odgovorilo, da ne vedo nič o plebiscitu, 17,1 odst. pa se jih je celo odločilo za odgovor, da »odnosom koristijo«.

Iz ankete izhaja, da je stopnja informiranosti o položaju zamejskih Slovencev odločno premajhna in da je med zamejci in prebivalci matične Slovenije odločno premalo stikov. Čeprav prihajajo v Italijo in Avstrijo množice Slovencev, se ti omejujejo v ogromni večini le na nakupovanje dobrin široke potrošnje, ne da bi se zavedali, da so tu tudi njihovi rojaki, ki bijejo trd boj za obstanek, pri čemer bi jim bila večja nacionalna osveščenost Slovencev iz matične domovine v veliko pomoč in oporo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Grozi Jugoslaviji nevarnost od zunaj?

V slovenski javnosti matične domovine in tudi v ostali jugoslovanski javnosti se je zadnji čas zelo razširil strah pred zunanjim napadom na Jugoslavijo oziroma pred poskusom tuje zasedbe. To lahko vedno spet ugotovimo v pogovorih s tamkajšnjimi znanci in prijatelji. Ta strah je pri mnogih tak, da se mu moramo mi, ki živimo ob robu matične domovine in si zato domišljamo, da dobro poznamo razmere v njej in splošni položaj Jugoslavije v Evropi, naravnost čuditi. Toda nedvomno ima ta strah nek vzrok, ali bolje, nek izvor. Odkod torej izvira?

Šok zaradi zasedbe Češkoslovaške

Eden izmed vzrokov tega čudnega strahu, ki nedvomno močno ovira vsakršno resnično reformo in stabilizacijsko stremljenje v Jugoslaviji, je nedvomno v zasedbi Češkoslovaške po silah Sovjetske zveze in nekaterih drugih držav varšavskega pakta. Ta zasedba je, kot vemo, zadela slovensko in jugoslovansko demokratično usmerjeno javnost, ki je simpatizirala z Dubčekovimi reformnimi prizadevanji, kot pravi šok. Prepričala jih je, da je možno, da Sovjetska zveza s svojimi satelitskimi državami kratko malo napade in zasede kako državo, če ji socialistična vladavina v njej ni všeč. In to prepričanje je še utrdila znana »doktrina Brežnjeva«, po kateri so komunistične oziroma socialistične države celo dolžne s silo intervenirati, če se znajde »socializem« v kateri izmed njih v nevarnosti. Po tej logiki — tako mislijo mnogi v Sloveniji in Jugoslaviji — je čisto možno, da bi sile varšavskega pakta napadle in zasedle tudi Jugoslavijo, če bi se jim zazdelo, da grozi socializmu tam nevarnost s strani kakih »reformistov« ali »protirevolucionarjev«. Izgovor za to pa je hitro najden. Dovolj znano je tudi, da sedanji jugoslovanski sistem samoupravljaljskega socializma v Moskvi ne uživa posebnih simpatij. Logično je torej sklepanje, da bi se znalo tudi v primeru Jugoslavije ponoviti isto, kar se je zgodilo s Češkoslovaško.

Ker se Češkoslovaška ni branila

Toda ljudje, ki tako sklepajo, pozabljajo, da Jugoslavija ni članica varšavskega pakta, kot je bila Češkoslovaška, ampak pripada skupini takomenovanih »neuvrščenih držav«. Sovjetska zveza je ne more prištevati k svojemu bloku ali k svojemu imperiju, in jo zasedbi, če bi se skušale izmuzniti iz njega. Verjetno pa bi tudi do zasedbe Češkoslovaške ne bilo prišlo, če bi bila ta takoj od začetka pokazala več samozavesti v zunanji politiki in predvsem več jasnosti ter volje, da tudi z orožjem brani svojo neodvisnost pred vsakomur, kdor bi jo skušal zasesti. Če bi bila Sovjetska zveza vnaprej vedela, da bi poskus zasedbe pomenil vojno s Češkoslovaško, pa naj bi trajala samo nekaj dni, bi do zasedbe verjetno nikoli ne prišlo, kajti kdo bi si upal danes v Evropi začeti vojno, saj nihče ne more predvideti, kako bi se to končalo. Verjetno bi se vsaka vojna v najkrajšem času razširila. Tako pa je bila Sovjetska zveza gotova, da se Češkoslovaška ne bo branila in da bo pomenila zasedba v bistvu samo dejanje politične narave in navaden vojaški manevar.

Od jugoslovanskih narodov je odvisno

Jugoslavija pa je že mnogokrat dala vedeti vsem, da se bo branila z orožjem, če bi

jo skušal kdo zasesti. In mislimo, da tega opozorila sovjetski politiki niso preslišali. Do poskusa zasedbe Jugoslavije bi lahko prišlo samo v primeru, da bi nekdo poklical sovjetsko vojsko tja. Toda kdo bi to storil? Morda nekdo, ki bi se skušal s političnim ali z vojaškim udarom polastiti oblasti in napraviti konec samoupravljanju ter uvesti spet sovjetski sistem. Toda na ljudeh in narodih Jugoslavije je, da vsak tak udar ne le preprečijo, ampak že vnaprej onemogočijo s svojo lastno politično aktivnostjo in gospodarsko uspešnostjo. Če bodo sproti in modro reševali svoje politične in druge probleme, ne bo nikoli nobene možnosti in priložnosti za politične in vojaške pustolovščine, ki bi mogle iz Jugoslavije napraviti del sovjetskega bloka. Nevarnost Jugoslaviji ne grozi toliko od zunaj, kajti tudi sovjetski voditelji se dobro zavedajo, kakšno tveganje bi pomenil poskus vojaške zasedbe Jugoslavije, ampak od znotraj, če bodo namreč njeni ljudje in narodi preveč pasivni do svoje lastne usode in bodo samo čakali, »kaj se bo zgodilo«. Svojo usodo morajo sami aktivno oblikovati, v svobodni medsebojni diskusiji in sporazumih. Ne smeli bi čakati na kritične ure z nerešenimi problemi in če bodo probleme sproti realistično reševali, do »kritičnih ur« in nevarnosti sploh ne more priti.

Z Zahoda ne grozi nevarnost

Z zahodne strani ne grozi Jugoslaviji nikaka nevarnost. Prav v zadnji številki našega lista smo poročali, da je dala Italija Jugoslaviji novo znatno posojilo, da bi ji pomagala iz težav, in pri tem je bila Jugoslavija z italijanske strani spet označena za prijateljsko državo. V Italiji vlada demokratična vladavina, ki v nobenem primeru ne bi mogla sprožiti napada ali vojne proti kaki sosedni državi. To je po italijanskem demokratičnem sistemu enostavno nemogoče. Te-

ga pa Italija ne more storiti tudi kot članica Atlantskega pakta, saj bi se s tem postavila proti vsej atlantski politiki in strategiji. Zato tudi ni z orožjem intervenirala v Libiji, kjer se je nedavno desettisočim Italijanomres zgo dila velikanska krivica, da so jim oropali vse premoženje in jih izgnali takorekoč brez fika. Severnoatlantska zveza bi ne bila dopustila oborožene italijanske intervencije, tudi če bi jo bila Italija hotela (v vojaškem pogledu bi bila to za Italijo malenkost), toda jasno je, da demokratični italijanski vladi niti v sanjah ni prišlo kaj takega na misel. Od Italije torej Jugoslaviji ne preti nobena nevarnost. Še manj seveda od strani nevtralne Avstrije, ki skoraj nima vojske. Prav te dni je bila znižana vojaška služba v Avstriji na pol leta. Samo človek, ki je zgubil stik s stvarnostjo, se lahko boji napada iz Avstrije, toda s tem smo že pri psihopatologiji.

Tisti, ki nočejo reform

Ali pa se morda ljudje v Jugoslaviji boje napada iz Albanije ali iz Grčije? Tudi tak strah more biti samo psihopatološke narave. Bolgarija ali Madžarska pa nikoli ne bosta napadli Jugoslavije brez pomoči Sovjetske zveze, ki, kot rečeno, gotovo ne misli na to, da bi se spustila v tako pustolovščino, osamljena kakor je danes, zlasti po zbližanju med Združenimi državami in Kitajsko.

Jugoslovanska javnost je torej lahko mirna. Naj se ne vda v prividnim strahom, ampak naj se krepko loti svojih realnih političnih in gospodarskih problemov. Začetek je bil že storjen z nedavnimi ustavnimi spremembami. In zelo verjetno širijo psihozo dozdnevne zunanje nevarnosti v glavnem prav tisti posamezniki in centri, ki nočejo nobene resnične politične in gospodarske reforme in jih skušajo na tak način zaustaviti in preprečiti.

Izključitev hrvatskih nacionalistov iz zveze komunistov

Hrvaški komunistični voditelji so, kot se zdi, odločili, da izločijo iz političnega življenja skupino mladih izobražencev, ki že nekaj časa delujejo v čisto nacionalističnem smislu. V petek sta bila dva voditelja te skupine, profesorja zagrebške univerze Sime Djodan in Marko Veselica, izključena iz Zveze komunistov po sklepu mestnega odbora Zveze komunistov v Zagrebu.

Do sklepa o izključitvi teh dveh predstavnikov nacionalističnega gibanja iz komunistične organizacije je prišlo po številnih kritikah z raznih strani Jugoslavije in tudi s strani samega predsednika Tita na naslov hrvaških komunističnih voditeljev, češ da so preveč strpni do nacionalistov.

Prof. Veselica in Djodan sta bila obtožena, da sta vodila politiko, ki je v nasprotju s politiko Zveze komunistov, in da sta organizirala propagando za ločitev Hrvaške od ostale Jugoslavije. Med številnimi drugimi obtožbami na njun račun je tudi ta, da sta organizirala študente zagrebške univerze v omenjenem smislu in da sta svojim političnim namenom podredila kulturno organizacijo »Matica Hrvatska«.

Prof. Veselica, ki predava na fakulteti za gospodarske vede, se je sam udeležil sestanka zagrebškega odbora Zveze komunistov, na katerem so ga izključili. Zavrnil je vse obtož-

be in izjavil, da hoče na demokratičen način nadaljevati boj proti tem obtožbam, ki jih je označil za obrekovanje.

Ta nastop proti hrvaškim nacionalistom bo imel, kot pričakujejo, znatne posledice v političnem življenju na Hrvatskem in bo pozitivno odmeval v drugih delih Jugoslavije, zlasti v Srbiji, kjer so izražali zaskrbljenost nad razvojem položaja na Hrvatskem. Vendar tudi ne izključujejo možnosti kakšne »vroče« reakcije s strani zagrebških univerzitetnih študentov, ki so že večkrat pokazali, da podpirajo oba profesorja.

— o —

VATIKAN IN KITAJSKA

(nadaljevanje z 2. strani)

njega katoliškega škofa Nekitajca, Jamesa Walsh, ki bo postal kardinal in je najbolj stvarni poznavalec kitajskih razmer in sedanjih teženj.

Za sedaj še ni stikov med Vatikanom in Pekingom, razen stalnih znanstvenih vsakodnevni izmenjav med obema astronomskima opazovalnicama.

Kaže pa, da bo prišlo tudi do drugih izmenjav, brž ko bo Vatikan umaknil svojega nuncija s Formoze in priznal omenjene kitajske škofo kot prave cerkvene dostojanstvenike z vsemi pravicami.

Tržaškega

Slovensko amatersko gledališče

Pretekli teden je bilo v Trstu ustanovljeno Slovensko amatersko gledališče s sedežem v Trstu, ki bo pričelo z rednim delom meseca septembra. Za predsednika gledališča je bil že na prvem delu ustanovnega občnega zbora SAG pred dvema tednoma izvoljen Sergij Verč. V upravni svet so bili izvoljeni Boris Mihalič, Marjan Pertot, Igor Tuta, Sandy Pertot, Vojko Slavec, Milica Kravos, Anita Žerjal, Sergij Cerkenič, v nadzorni odbor Miroslav Košuta, Mario Magajna in Jurij Kufersin, v umetniški svet pa Sergij Verč, Igor Tuta in Samo Sancin.

Zamisel o ustanovitvi takega gledališča se je porodila peščici mladih gledaliških navdušencev-amaterjev že pred enim letom, saj je bilo več kot očitno, da naš zamejski gledališki amaterizem hodi svojo rakavo pot. Tudi redke, pa čeprav pogumne izjeme, niso mogle izpolniti te vrzeli, saj je bilo po vsem Tržaškem še veliko takih gledaliških navdušencev, ki iz najrazličnejših razlogov niso mogli uveljaviti svojega očitnega gledališkega talenta. Ustanovitve SAG naj bi neke združila vse tiste mlade moči, amaterje, ki bi sicer želeli nastopati, vendar za to niso imeli ne prostora ne ljudi, ki bi jih pri tem vodili.

Naloge, ki si jih SAG zastavlja, se dajo strniti v dvoje, troje besed: načrtno gojenje slovenske amaterske gledališke umetnosti, slovenska odrska beseda v vsaki, še najbolj zakotni vasici, kjer prebiva slovenski človek, dalje skromen, vendar pomemben kulturni center, h kateremu lahko pristopijo vsi, ki imajo vsaj malo talenta in veselja do gledališča, tak repertoar, ki bo sodobno angažiran in ljudski hkrati ter končno gledališko izobraževanje mladih amaterjev, saj je potrebno prvenstveno stremiti k temu, da tudi v gledališkem amaterizmu dosežemo prehod od neobveznega igranja, ljubiteljstva, do resničnih izpovednih hotenj.

Kar zadeva sam repertoar je zaradi raznolikosti samega ansambla kot tudi občinstva težko vnaprej sprejemati neko točno začrtano

repertoarne koncepte. Pri tem je namreč treba upoštevati samo občinstvo, ki neke narekuje izbor del, pa tudi mlade moči, ki se bodo, vsaj upamo, vsako leto bolj in bolj vključevale z navdušenjem v SAG. Skušalo bo ponesti gledališče v vsako vas z vsakomur dostopnim repertoarjem, letno pa prikazati vsaj dve ali tri dela. S takim programom bi SAG ob Slovenskem gledališču utegnili opravljati pomembno kulturno poslanstvo, saj bi s tem idealno dopolnjevalo delo in prisotnost našega poklicnega gledališča, ter ne nazadnje pridobivalo in vzgajalo mlade kadre za poznejše poklicno igranje.

Konzorcij kraškega vodovoda priporoča potrošnikom, naj varčujejo z uporabo vode, ker so nastopile težave zaradi popravil.

NOV HOTEL V DEVINU

Včeraj so v Devinu odprli nov hotel, ki ga je sezidal domačin Kazimir Pecikar, lastnik gostilne »Pri ribiču« (»Al Pescatore«). V hotelu, ki se imenuje »Villa Susy«, je 18 sodobno opremljenih sob s 30 ležišči, v prtiličju je precej velika dvorana, na desni strani

pa garaža. Gradnja in oprema novega hotela je stala približno 80 milijonov lir.

K odprtju hotela so bili povabljeni predstavniki krajevnih oblasti, med njimi tudi župan dr. Drago Legiša, ki je pozdravil goste. V kratkem govoru je čestital lastniku novega gostinskega objekta in poudaril važnost turizma za razvoj devinsko-nabrežinske občine.

V Šempolaju:

NAGRAJENI VINOGRADNIKI

V prostorih restavracije Gruđen v Šempolaju so v torek, 27. t. m., razdelili nagrade vinogradnikom, ki so se udeležili letošnje X. jubilejne vinske razstave v Nabrežini in katerih vina je posebna komisija izvedencev določila za najboljša.

Prvo nagrado za bela vina je prejel Mirko Košuta iz Sv. Križa 19; drugo nagrado so podelili Ludviku Pipanu iz Mavhinj 43; tretjo pa Justu Terčonu iz Slivnega. Prvo nagrado za črna vina je dobil Mirko Radovič iz Nabrežine 67; druga nagrada je pripadla Stanku Žužku iz Mavhinj 35, tretja pa Venceslavu Legiši iz Mavhinj 15. Vsi vinogradniki, ki so sodelovali na razstavi, so prejeli diplome in priznanja.

★

Najbolj hrupno mesto v Italiji je Rim. Tudi ponoči delajo avtomobilisti in zlasti motoristi tak hrup po cestah, da se ne da spati. Neki postaren gospod je eno preteklih noči obstrelil nekega mladega razgrajaka-motorista s strelom iz zračne puške.

Brevidnost in angažiranost

Ko smo prejšnjo soboto poslušali izvajanja poslanca Lorisa Fortune, ki je s skupino socialističnih poslancev podpisal in predložil v rimski poslanski zbornici zakonski predlog za »zaščito slovenske jezikovne skupnosti« v Italiji, smo imeli jasen občutek, da se je tudi v širši italijanski demokratični javnosti nekaj pomaknilo na bolje, kar zadeva razumevanje za življenjske potrebe naše manjšine. Doslej smo namreč skoraj vedno naleteli na gluha ušesa, kadar smo sprožili pred to javnostjo svoje posebne probleme, kajti korenine nacionalistične preteklosti in posledice potvarjanja zgodovinske dejanskosti so bile tako globoke, da jih je bilo težko izruti iz miselnosti tudi tistih krogov, ki se sami opredeljujejo za napredne ali odprte vsem naprednim družbenim tokovom.

Zasluga gre naši vztrajnosti, našemu pričanju o pravilnosti boja, ki ga tako dolgo bijemo, in ne nazadnje tudi spremenjenim odnosom med sosednjima državama ob Jadranu, če postopno prodira med demokratično italijansko javnost prepričanje, da obstaja ob vzhodni državni meji narodna skupnost, ki je po jeziku, kulturi in tradicijah drugačna od italijanske, in da je treba tej skupnosti zagotoviti obstoj in nemoten razvoj.

Posledica takšnega razvoja in spreminjanja splošne italijanske miselnosti pri nas in v državi je tudi zakonski predlog, ki smo ga prej omenili.

Kot se po eni strani vsega tega lahko iskreno veselimo, tako se ne smemo po drugi strani predelati pretiranemu optimizmu ali celo kakemu cenenemu triumfalizmu, češ da nam bo odslej vse lažje, da smo že na poti k ureditvi vseh naših vprašanj. Kdor bi tako mislil, bi bil velik naivnež. Zavedati se namreč moramo predvsem tega, da nam ne bo nihče

ničesar daroval in da bo življenje samo od nas zahtevalo trajen boj, trajno prizadevanje za naš obstanek in razvoj.

Najnovejša socialistična pobuda v korist slovenske manjšine je sicer vse hvale vredna in gotovo pomeni iskren, in, če hočemo, plemenit poskus za rešitev in ureditev manjšinskih problemov, vendar je že na prvi pogled razvidno, da zahteva zakonski predlog pripravo in sprejetje cele vrste drugih pravnih in administrativnih ukrepov, če hočemo, da bo dosegel svoj pravi namen in postal učinkovit.

Za sedaj hočemo opozoriti le na dva problema, ki sta tesno povezana z zakonskim predlogom, in sicer na problem tako imenovanih »jezikovno mešanih področij« in na problem zaščite etničnega značaja slovenskih krajev. Zakonski osnutek predvideva, da bo meje jezikovno mešanih področij določil deželni svet Furlanije - Julijske krajine. Tu se samo po sebi postavlja vprašanje, po kakšnih kriterijih se bo deželna zbornica ravnala, če o njih zakonski osnutek povsem molči? Ali ni tu nevarnost, da se pobuda razblini v nič ali se celo spremeni v našo škodo?

Podobno je z zaščito etničnega značaja slovenskih krajev, saj vsi vemo, kako so odločujoči krogi, zlasti gospodarski, neobčutljivi za ta aspekt družbene stvarnosti in vidijo pred seboj le možnosti materialnega napredovanja in razvoja.

Zaradi teh in vrste drugih pripomb, ki bi jih lahko naredili ob najnovejši socialistični pobudi, menimo, da je danes na mestu previdnost in da je predvsem nujna angažiranost vseh naših sil, če hočemo, da bomo zares stopili na pot reševanja naših manjšinskih vprašanj.

D. L.

NAŠE SOŽALJE

Jožku Gerdolu, radijskemu funkcionarju v Trstu, in Mariu Gerdolu, župniku v Boljuncu izrekamo globoko občuteno sožalje ob smrti njunega draga očeta.

Izraze sožalja pošiljamo tudi pokojnikovi gospe zeni in vsem sorodnikom.

ZAHVALA

Previden s tolažili sv. vere jo 24. julija zaspal v Gospodu

MARIO GERDOL

Toplo se zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so na kakršenkoli način počastili spomin našega dragega pokojnika.

Se posebej naj gre naša zahvala vsem duhovnikom, ki so se udeležili žalnega obreda.

Žalujoča žena Josipina, sin Marij, župnik, hči Marija, sinova Joško in Avgust z družinama ter sestra Antonija.

Števerjan

CESTE TAKO IN TAKO — GIBANJE
PREBIVALSTVA

Občinarji so prav zadovoljni, ker so zdaj skoraj vse občinske ceste lepo popravljene in urejene. Prav tako tudi cesta iz Bukovja v Grojno, ki je bila zadnje čase skoraj neprevozna. Prej so jo domačini in tujci preklinjali zaradi jam in zaraščenih ovinkov. Kimalu jo pa bodo zato, ker je preveč lepa in zapeljiva za hitro vožnjo. Vsi avtomobilisti, posebno mlajši, pritiskajo na plin, da drvi kot blazni po cesti navzgor in sečejo ovinke, kot da bi bila vsaka nesreča popolnoma izključena. Pa ni tako, na žalost. Kakor so grde ceste v nesrečo, tako so nam lahko tudi lepe.

Pa še nečesa je treba ob lepih cestah, posebno še če nosijo imena »cesta češenj in vina«. In prav to še vedno manjka po števerjanskih zaselkih. Pred posameznimi hišami bi morali lastniki sami urediti prehod s cestišča na dvorišča. Seveda, tudi dvorišča, gumna, zlasti pa še kake gnojne jame, blizu hiš in prav tako tudi svinjake ali vhode v hleve in podsenike.

Če bi kak tujec fotografiral take kraje in točke, bi nas bilo sram, tudi če imamo lepo cesto. Zato naj se tudi posamezni posestniki malo zavzamejo za snago in lepoto domačega kraja.

V prvi polovici poletja se je tudi življenje prebivalstva malo razgibalo, kolikor nam povedo številke na matičnem uradu. Smrti so bile štiri: Alojz Štekar, Jazbine 20, Viktor Škorjanc, Ščedno 4, Edvard Pittoli, Klanec 22.

Rodili so se pa trije dečki in dve punčki. Dobro srečo v novem življenju pa moramo voščiti šestim novim parom, in sicer Luciji Kete in ženinu Borisu Hladniku, Mariji Simčič in Albertu Korenu, Adrijani Klanjšček in Milovanu Lutmanu, Cirilu Gravnerju in nevesti iz mesta Lucca. Silvana Carrara se je poročila s Cosimom Betrugno, Natalina Krištančič pa z Luigijem Valdemarinom.

Po vseh teh številkah kažejo zapiski, da je bilo ob koncu prejšnjega meseca zapisanih skupno 807 števerjancev.

Ni nas dosti, pa se vedno nekaj giblamo in se tudi bomo!

BREZ NAPITNIN

Poštna uprava sporoča javnosti, da je vsem poštnim uslužbencem, zlasti pismonošem strogo prepovedano sprejemati kakršnekoli napitnine ali darove ob poletnih počitnicah.

Navada obdarovati ob praznikih poštne sle je bila v Gorici zelo ukoreninjena. Seveda, začeli so jo tudi izrabljati in nekateri kar vsiljivo iztegovati roke. Zdaj je pa prišla splošna prepoved sprejemanja darov.

SMRT DR. KAMUŠIČA

V petek, 23. julija, je v Ljubljani nenadoma umrl odvetnik dr. Josip Kamušič. Doma je bil iz Kožbane v Brdih. Že zgodaj je kot študent posegel v kulturno in politično življenje primorskih Slovencev, zlasti pa še po prvi svetovni vojni.

Kot mnogi naši razumniki se je moral u-makniti pred fašističnim pritiskom. Zadnja leta je spet odprl v Ljubljani odvetniško pisarno. Vedno pa se je rad vračal v Gorico in svoja Brda. Zdaj se je iztekla njegova življenjska pot. Pogreb je bil zadnjo soboto na ljubljanskih Žalah.

Praznik beneških pesmi

Prosvetno društvo »Rečan« v Hlodiču je kljub nasprotovanju in pritisku s strani nekaterih šovinistov v nedeljo lepo izpeljalo prvi »Praznik beneške pesmi«. V prvem delu prireditve sta dve domači dekleti zapeli ob spremljavi harmonike nekaj starih beneških ljudskih pesmi. Nato je sledil tekmovalni del, v katerem smo slišali 6 novih pesmi v beneškem narečju, za katere so glasbo in besedilo napisali domačini. Pesmi so v glavnem govorile o izseljevanju in zatiranem materinem jeziku, tako tudi Zmagovalka, ki jo je uglasbil Rinaldo Luszach na besede Alda Clodiga, zapel pa Renzo Birtig.

Prireditve je bila na dostojni ravni in želimo, da bi se v prihodnjih letih ponovila v še večjem obsegu, kajti tudi take prireditve pripomorejo k večjemu osveščanju tamkajšnjega slovenskega prebivalstva.

Št. Maver

DVE SMRTI — DVA JUBILEJA

V kratkem času smo imeli pri nas kar dva pogreba, kar se pri nas redko zgodi.

Pač, v starih časih, ko je divjala pri nas kolera in je ležalo v Bensovi družini kar sedem mrličev hkrati. Tako je pripovedoval nekdanji vikar Mašera.

Zdaj pa nas je zapustil 58-letni Jožef Figelj ali Pepe Drejev. Pokojni je bil že več časa bolehen, potem ko se je dvakrat ponorečil: prvič s svojim traktorjem v vinogradu, drugič pa pri prometni nesreči na cesti. Bil je zaveden narodnjak in prosvetni delavec. V obeh vaških zborih je vedno donel

njegov bariton. Pri velikem pogrebu na pevm-sko pokopališče so mu peli številni pevci v zadnji pozdrav.

Nekaj izrednega, obenem tudi žalostnega je bilo, ko smo pri pogrebu gledali pokojnikovega očeta Drejčeta, ki je te dni stopil v 85. leto. Vsi znanci pošiljajo v isto družino izraze sožalja in topla voščila hkrati.

Nekaj podobnega in za našo vas tudi izrednega je tudi smrt in jubilej pri Bensovih, »Ščibeševih«. Drugi, ki nas je pred kratkim zapustil, je bil 77-letni Jakob Bensa. V mladosti je bil kolon na Fonzarjevem posestvu, potem pa je preživel družino kot kmetijski dninar pod Sabotinom. Bil je izredno mirne narave in skromen do skrajnosti. Zdaj čaka plačila na pevmskem pokopališču.

Pokojnikov brat Pepi pa je te dni obhajal osemdesetletnico svojega ne preveč rožnatega življenja. V mladih letih je tudi on delal na Fonzarjevem posestvu kot izredno pridlen delavec. Rad je tudi zastoj pomagala revnim sosedom. Na stara leta ga je pa obiskala huda bolezen. Dvakrat so mu morali odrezati nogo nad kolenom. In glejte, čudež skoraj, Pepi kljub letom in slabim nogam še vedno zleze v svoj vinograd in ga obdeluje. Sedi na stolčku in z majhnim krampom okopuje trto za trto. In še nasmejan je povrh in dobre volje.

Takemu jubilaru je pa res treba čestitati in mu voščiti krepke volje in še več nasmejanosti.

Tudi v tej hiši torej žalost in jubilej, čeprav trpek, vendar teče življenje naprej.

JOSKO ŠAVLI

LJUDSKO BESEDJE NA TOLMINSKEM

* 7

Pravljica o Štefenajki. Še pred leti se je s planine Sleme videla na grebenu, ki gre od Rdečega roba v dolino izstopajoča skala, ki je spominjala na mogočno babo. Imenovali so jo Štefenajka ali tudi Jaga baba. Z njo so strašili otroke, ki so silili za starši v planino. dor pride namreč prvič v planino, ga Jaga baba zajaha in jo mora trikrat nesti okrog stanu (planinska sirarna). Če tega ne zmore, ga Jaga baba prisili, da poje kruh s smrk-ljem.

Planinska imena so navadno zelo stara in kažejo na že preživele pašne načine. Planina je moralo pomeniti nekdanje glavno poletno pašo, ne pa visokogorske, ker najdemo ime tudi v nižinah. Zgodnjo spomladansko pašo označuje izraz volarje, kot ugotavlja Tuma. Danes je le še krajevno ime, čigar pomena nihče več ne pozna. Tudi jarečnik, kraj kjer so pasli mlado drobnico, je ohranjen le v imenu (v planini Sleme). Črče (in ne Črča, kot pišejo) bi lahko pomenilo črtje, ker so nekdanje drevesa učrtili, spodaj obrezali, da so usahnili in tako izkrcili svet za pašo. Planina Lapač (mogoče plavilno Lopač), beseda označuje po Tumi veliko kal, ki je ob štalah na Lapaču. Kaj bi se skrivalo v besedah planin Kunter, Lašca je težko ugotavljati. Pa tudi planine Liskobca, Kuhinja, Kašina, če besede res pomenijo samo to.

Kaj bi pomenilo Mederje, smo že razlagali. Pretočje pa je najbrž razvodje, tak kraj, kjer je to iz samega razgleda takoj razvidno.

Tudi nekatera imena vrhov v Krnskem pogorju so prav nenavadna: Batogovnice (Batogovnice in ne Betognica in Batognica, Batognice ali še kako!); Škofič, vrh nad Peski in ta Malim jezerom (ne Jezerom v Lužnica; Lužnica je dolina pred dolino ob Malem jezeru; Masovnik (Masnik, Masovnik?), beseda pomeni tudi vrsto jedi, toda težko je misliti, da bi cel hrib poimenovali po jedi. Meli, krajevno in obče ime, pomeni strm, bolj peskast svet, ki se stalno usipa nizdol. Kaj bi se moglo skrivati v imenu Stádar (v Stádárju) ni mogoče ugotoviti. Ime nosi strma stravnata planja na po-bočju Pelinovca, spada pod planino Sleme.

Nekaj besed v zvezi z živino: glejštati, poglejštati pomeni očistiti gnoj izpod živine in ji nastlati, o-štrigljati s štrigljem, skratka oskrbovati živino. Na paši živina lahko zatide (zaide, se zgubi). Znara-dati, narađati, dela nemir med čredo in jo zbega. Žival se zliata (zlitati - natekati se; litati - tekati, leteti - teči; frletti - leteti; teče pa samo voda oz. tekočine). Utarnati se - udariti se, pasti kam (velja tudi za ljudi). Vzeti na piče pomeni izposoditi si živino za določen čas. Španovija pomeni sodelastništvo, družno nekaj kupiti. Žival v čredi, ki stalno nosi zvonec je zvončarica.

Planinskega izrazja je še zelo, pa ga ni mogoče naenkrat zapisati, ker je večinoma vezano na letni čas in na planino. V naslednjem podajam nekaj izrazov, ki niso vezani samo na planino:

(dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Grenke „Kaplje“

Nova številka idrijske revije »Kaplje« prinaša na uvodnem mestu esej, ki ga je napisal Viki Blažič, pod naslovom »Molk naših besed«, v katerem opozarja na poplavo besed, ki ničesar ne povedo in ki pomenijo nekaj negativni molk — tak molk je danes značilen za slovensko družbo. V eseju pravi med drugim: »Zdi pa se, da pomen naše resnične podobe veliko bolje od vseh poklicnih vedo tisti, ki je njihov poklic v tem, da nas od nje odvračajo in ki pri tem ne izbirajo sredstev. Oni, ki vedo, kako se nad nami vzdržuje oblast, katere namen ne teži, kot sicer vsak naraven namen, v nekaj višjega in pomembnejšega od sebe, ampak nahaja in potrjuje — ali bolje, nadomeštuje — svojo upravičenost z večpomenom sebe same, in je zategadelj obsedeno s prepričanjem, da ni ničesar v naravi, ker bi to večpomembnost odtehtalo, in nič tako vrednega, česar bi se tej večpomembnosti ne smelo žrtvovati. Nam že dolgo ni dovoljeno, da bi bili družba kot organizem, nam je dovoljeno le vegetirati zdaj kot brezimna kolektivistična čreda, zdaj kot združba egoističnih posameznikov in samozadostnih organizacijskih teles. Zato tudi naš jezik, naj bo pojmovni ali slikovni, ne sme biti tak, da nas sporazumeva ter na ta način v neko višjo celoto povezuje, marveč tak, da med nami vzdržuje ozračje zmede in nezaupanja.«

Janez Bizjak je napisal članek »Recimo bobu bob«, kot prispevek k znani polemiki proti nameravani graditvi elektrarne na Soči pri Kobaridu, ki bi uničila gornjo Soško dolino. V njem pravi med drugim: »Videti je, da naivnost našega (slovenskega) obnašanja ne pozna meja. Za bregom imamo veličastno plejado pobud in načrtov, ki na kampanjsko udarniški osnovi ustvarjajo odrešilna obzorja slovenskemu gospodarstvu; vseeno je, kje začnemo: pri kmetijstvu ali pri posegih v pokrajino. Upira se nam naštetih posamezne genialne prebliske, ker moramo iste stvari ponavljati v rednih časovnih zaporedjih. Zadnji kresnici je ime hidroelektrarna Kobarid. Njen značaj se ne loči veliko od številnega sorodstva, kjer se gnetejo recimo: hidroelektrarna Bohinj pa gruzinsko kulaške anestezije na podeželju, znanstveno podkovan načrt

za poseko gozdov na Sorškem polju ali enako obarvana preusmeritev našega sadjarstva in vinogradništva v intenzivno pridelovanje malin in črnega ribeza.« Avtor zaključuje svoj članek z ugotovitvijo: »...nerazvitost v Zgornjem Posočju ne bo odpravljena le s preprečitvijo gradnje elektrarne, tudi je ne bo odpravila kaka miloščina v obliki nove ceste do Skednja pod Kaninom. Pasivnih krajev po svetu ne rešujejo dobrodelne prireditve v korist revnih, ampak znižani ali odpravljeni davki, javna dela, predvsem pa težke investicije. Vsak razumnik to ve. Torej?«

Vinko Cuderman prikazuje v članku »O Bogati občini in bogatem mestu Idriji« (naslov je seveda ironičen) težke gospodarske in socialne razmere na Idrijskem ter polemizira z uradnim optimizmom glede gospodarskega položaja v občini. Ti trije članki dovolj dokazujejo aktualnost te številke »Kapelj«. Jolka Milič pa v svojem znanem pikrem in zabavljivem tonu, duhovitem, a preveč baročno obloženem, obračunava s Tarasom Kermaunerjem in z raznimi nesmisli v sodobnem slovenskem pesništvu, pa tudi z zbirko Branka Hofmana »Trapez«. Lev Detela je napisal »Beležko o literaturi slovenskih emigrantov«, zelo dobrodošlo, a se v njej ne kaže zadosti informiran. Poleg tega najdemo v novi številki »Kapelj« še razne krajše polemične prispevke, nekaj pesmi in prevod neke črtice Alaina Robbe-Grilleta.

Zborovsko petje na Primorskem

V tem vročem poletnem času večina naših pevskih zborov počiva, vendar je sedaj čas, ko je kulturno-prosvetna sezona mimo, da napravimo majhen obračun zborovskega petja na Primorskem.

Še pred nekaj leti smo tožili, da je na Primorskem premalo kvalitetnih pevskih zborov, ki bi se lahko enakopravno merili z nekaterimi boljšimi slovenskimi zbori. To stanje pa se je do danes zelo popravilo, kar je v prvi vrsti zasluga načrtnega dela pod strokovnim vodstvom. Med tem časom so v Ajdovščini ustanovili Združenje pevskih zborov Primorske, ki je skupaj s Prosvetno zvezo iz Trsta priredilo že dve zborovski reviji pod naslovom »Primorska poje« s sodelovanjem približno 50 pevskih zborov z obeh strani državne meje. Združenje skrbi tudi za strokovno izpopolnjevanje pevovodij in je v zadnjih dveh letih organiziralo več seminarjev v Trstu, Ajdovščini, na Proseku-Kontovelu ter v Sežani. Na lanskih revijah zborovskega petja smo ugotovili, da na Primorskem deluje veliko število pevskih zborov, vendar je med njimi bilo zelo malo takih, ki so se dvignili nad povprečno raven. Letošnja prireditev »Primorska poje« pa je pokazala občuten korak naprej. V začetku letošnjega maja so v Ajdovščini priredili 1. tekmovanje pevskih zborov Primorske, Žirija, ki so jo sestavljali priznani primorski skladatelji in dirigenti, je bila z izvajalsko ravniyo zelo zadovoljna, saj je bila pri večini pevskih zborov opazna skrbna priprava. Naj ome-

nimo samo nekatere: »Jacobus Gallus« iz Trsta, »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela, »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine, »Lojze Bratuž« in »Mirko Filej« iz Gorice, zbor primorskih študentov »Vinko Vodopivec«, mešani zbor iz Izole, moški in ženski zbor iz Postojne itd. Stalno napredujejo tudi zbori »Fantje izpod Grmade« mešani zbor z Brji, moški zbor »Jadran« iz Vrtojbe ter zbor »Oton Župančič« iz Standreža, ki na tekmovanju ni sodeloval.

Lanska in letošnja revija »Primorska poje« ter tekmovanje v Ajdovščini je pomembno v dvojnem smislu: kulturno-političnem in umetniškem. Take in podobne prireditve na odločilen način pripomorejo h krepitvi enotnega slovenskega kulturnega prostora, hkrati pa vzpodbujajo pevske zборе k resnejšemu in še bolj študijskemu delu. Večina naših pevskih zborov je še pred par leti životarila na ravni priložnostne »čitalniške« aktivnosti, danes pa je bistveno drugače. Primorska razpolaga z lepim številom pevskih zborov, ki se ne bojijo tudi umetniško zahtevnejših skladb. Zbori so napredovali v pevsko-tehničnem in interpretacijskem pogledu, repertoar je postal sodobnejši. Primorska postaja torej vse pomembnejši dejavnik na področju zborovskega petja tudi v okviru celotnega slovenskega kulturnega prostora. Škoda je le, da ne bo nobeden od primorskih pevskih zborov (kolikor nam je do danes znano) nastopal na mednarodnem tekmovanju »C.A. Seghizzi«, septembra letos v Gorici. M. V.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XLIV.

Pogled na uro mi je pokazal, da je še zgodaj, dremal sem komaj nekaj ur. Starejša gospa na sedežu zraven mene je udobno zlek-njena nazaj še mirno spala. Toda nisem mogel odvrniti oči od zanimive narave zunaj. Tod je že srednja Norveška, ki se podaljšuje v severno, v deželo, ki je imela zame vedno nekaj skrivnostnega in mikavnega.

Gore na obeh straneh so se začele nižati, sneg je spet izginil in vozili smo se po valoviti pokrajini, ki je nato prešla skoraj v ravnino, posejano s hišami, po večini prepleskanimi v živih barvah. Ni bilo težko spoznati, da so to delavske ali nameščenske hiše, vse nove in zgrajene po zelo podobnih modelih. Vsaka je stala sama zase, včasih čisto na samem, vedno pa oddaljena od drugih. Pri nobeni ni bilo drevja, razen morda kakkega nizkega grmovja. Najbrž sadno drevje ne uspeva, ali pa si nihče ne vzame truda, da bi kaj zasa-

dil, ker ljudje tod na Norveškem pač niso navajeni imeti ob hiši sadno drevje. A kakšna vrsta sadja bi gotovo uspevala, saj je tudi tam še močno občutiti topli zalivski tok. Po drugi strani pa dajejo dolgi pomladanski in poletni dnevi dosti svetlobe in sonca, ki sta potrebna za zorenje.

Tako osamljene brez drevja naokrog, napravljajo norveške hiše, zlasti če niso obdane od gospodarskih poslopij, kljub svojim živahnim barvam nekam melanholičen vtis.

Hiše so se vedno bolj množile in se začele družiti v naselbine, kot so značilne za evropska predmestja. Očitno je bilo, da se bližamo Trondheimu, in res smo v kratkem zapeljali na glavno železniško postajo v Trondheimu.

Ime tega mesta mi je bilo domače iz romanov Knuta Hamsuna in tudi iz del raznih drugih norveških pisateljev, pa tudi iz norveške zgodovine. Tod sta postopala Edevart in Avgust iz »Potepuhov«, ter barantala s starim

judovskim krošnjarjem za ure in prstane.

Železniška postaja je zelo moderno urejena in zelo čista. Ker je bilo še zgodaj, sem se sprehajal po njej, potem ko sem oddal prtljago v garderobo. Pozornost mi je vzbudil velik kiosk, kjer so prodajali razglednice, časnike in knjige. Na stojalih so bili razvrščeni norveški dnevnik, ki jih je okrog 70. Skoro vsako mesto ima svojega. Iz radovednosti sem jih nekaj kupil, da bi videl, kako so urejevani. Ugotovil sem, da še kar dobro. Poudarek je seveda na krajevnih novicah, razen na prvih straneh. Precej pozornosti posvečajo notranje-političnim in gospodarskim zadevam, pa tudi športu. Kupil sem tudi nekaj razglednic in jih takoj popisal ter vtaknil v nabiralnik. Šel sem si malo ogledat bližnjo okolico in popit kavo, a kazalec ure se še vedno ni premaknil na osem. Med ogledovanjem ladje, ki je bila zasidrana skoraj pred postajo in je verjetno služila za potniški in tovorni promet po Trondheimskega fjordu, pa sem se spomnil, da sem bral v prospektu, da imajo v Trondheimu katoliško cerkev, in da je vsak dan ob 8. maša v njej. Pogledal sem v prospekt, kje se nahaja, in se naglo napolnil v mesto (dalje)

Podobno kmetijstvo

Teran ali refošk

(nadaljevanje)

Podobne podatke navajata v svoji »Ampe-lografiji« o tej sorti tudi Avramov in Briza, ki razlikujeta »Refoško črno« in »Teran črni« (z zeleno pecljevinjo). Za prvega navajata, da je po poreklu iz Italije, goji pa se v Italiji ter v Istri na Krasu. Za drugega, ki ima že sinonime: »Refošk istrski«, »Terrano d'Istria« idr., pa pravita, da mu poreklo ni znano, goji pa se največ v Istri, manj pa v severni Dalmaciji in na Kvarnerskih otokih. Imajo ga tudi v Italiji.

Dobrsek (Vinogradništvo II. izdaja, Ljubljana, 1968) omenja med rdečimi sortami, ki dajejo v Sloveniji najbolj kakovostna rdeča vina, tudi sorto refošk z različnimi sinonimi. Po njegovem izhaja ta sorta s Krasa in Slovenske Istre, razširjena pa je po Istri, Dalmaciji in Italiji. To je sorta, od katere dobimo kraški in istrski teran.

V svojih ampelografskih opisih navajajo to sorto tudi mnogi tuji avtorji, med njimi Trummer, ki navaja več tipov refoška ne samo na Primorskem, ampak tudi na Štajerskem, Goethe, ki naziva »teran« ne pozna, temveč omenja samo sorto »Refosco« (v Iliriji, Istri in Dalmaciji). Ripper pa piše v svoji knjigi »Kraški teran«, ki jo je prevedel v slovenščino Klavžar, da sorta refošk, ki daje kraški teran, najbolje uspeva v rdeči zemlji. Ripper poudarja, da je vinska sorta, ki daje v Istri istrski teran, istega porekla kot sorta, ki daje na Krasu kraški teran. Dejstvo, da daje refoškova trta v različnih vinorodnih področjih različna vina, vpliva tudi na mnenje, da je več tipov refoška. Avtor meni, da ni nobenega dvoma, da je v navedenih področjih le ena in ista sorta — refošk, ki pa daje v različnih agroekoloških razmerah tudi različna vina. Ripper navaja tudi mnenje znanega kmetijskega strokovnjaka R. Dolenc, da imamo samo eno vrsto refoška, vina od sorte pa v različnih področjih različna. Tako imajo vina na Krasu — teran značilno kislino in rdečo peno, v Istri pa daje refošk zaradi večje skupne gorkote in s tem tudi višje zrelostne stopnje vina, v katerih kislina zaostaja, v ospredje pa stopi sladkor oziroma alkohol v vinu. Za vino refoškove trte v Furlanski ravnini pa meni, da je nekje v sredi med kraškim in istrskim vinom. Z mnenjem Dolenc, da ima nedvomno velik vpliv na specifični značaj kraškega terana tamkajšnja rdeča ilovica (od tod tudi njegovo italijansko ime »Terrano«, od terra), se tudi Ripper strinja, četudi ne izključuje možnosti, da ima naziv tudi slovenski koren. Teran se prideluje na slovenskem ozemlju, pa je možno, da so grozdje krstili po njegovi bolj zgodnji »ta rani« zoritvi. Ripper razlikuje dva različna refoške trte — rdečepecljasti in zelenopecljasti refošk. O prvem pravi, da je bolj žlahten in ga je tudi več na Krasu. Ima okrogle jagode in tudi bolj zgodaj zori kot drugi. Vendar ugotavlja, da je navadno zelenopecljasti pomešan z rdečepecljastim.

Končno naj omenimo še ampelografski opis sorte »Terrano«, ki ga je izdala komisija za ampelografski študij glavnih italijanskih vinskih in namiznih sort pri Ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo v Rimu, pripravili pa so ga Cosmo, Benedetti in Forti. Navedeni avtorji pišejo, da so za to sorto najbolj raz-

širjeni naslednji sinonimi: »Terrano del Carso«, »Terrano d'Istria«, »Refosco del Carso« in »Refosco d'Istria«. Tudi oni trdijo, da je ta sorta najbolj razširjena v Istri in da se pojavlja v dveh različnih: eden ž rdečo pecljevinjo, ki naj bi bil značilen za rdečo zemljo, in drugi z zeleno pecljevinjo, bolj značilen za bele zemlje. Vendar imamo po njihovem mnenju tu opraviti le z navadnimi spremembami in vplivi okolja, ki se ne pojavljajo stalni niti pri istem trsu. Po njihovem mnenju ostaja sporno tudi vprašanje porekla te sorte, kljub temu, da mnogi vztrajajo pri trditvi, da so to sorto poznali že v rimskih časih, ker piše rimski zgodovinar Plinius starejši o pučinskem vinu, ki so ga pridelovali ob reki Timavi na Krasu, kot o znamenitem zdravilnem vinu. Baje je Julija, žena cesarja Avgusta, dočkala za takratne čase izredno visoko starost (82 let) samo zahvaljujoč se uživanju pučinskega vina. Plinij pravi temu vinu, da je »eliksir življenja«.

Ne bo odveč, če omenimo še to, da isti avtorji citirajo tudi mnenje Klavžarja, ki je leta 1929 objavil v Trstu delo o kraškem teranu. Klavžar namreč odločno trdi, da je sorta vinske trte, ki daje na Krasu vino kraški teran »Refošk«. Ta sorta pa lahko daje v Istri vino refošk, vino teran pa samo takrat, če refoškovo trto gojijo v klasičnih rdečih zemljah.

Na osnovi navedenega lahko mirno rečemo, da se večina avtorjev nagiblje k mnenju, da je originalno ime te sorte refošk, ki pa

daje v specifičnih pogojih vino teran. Pro- učevanja o teranu vodi tudi Biotehniška fakulteta v Ljubljani. Upamo, da bomo v do- glednejši časi na osnovi rezultatov teh pro- učevanj tudi uspeli ta problem čimbolj osvet- liti.

— o —

Boznate svojo zemljo?

Posamezne vrste tal se med seboj močno razlikujejo. Nekatere rastline bolj uspevajo na tleh z določenimi lastnostmi. Katere so te lastnosti, skušamo ugotoviti z laborato- rijskimi analizami povprečno vzetih vzorcev zemlje.

Med osnovne pokazatelje, ki bi jih moral vsak kmetovalec poznati za načrtno gospo- darjenje, predvsem pa pred nakupom in u- porabo gnojil, štejejo: kislost zemlje (reak- cija), ki jo kratko označujemo s pH, ter o- skrbljenost z rastlinam dostopnim fosforom in kalijem.

Kislost izražamo v številih, ki so najbolj pogosta med 4 in 6,5. Na terenu lahko meri- mo reakcijo tal z indikatorji. Rezultat je v tem primeru približen.

Zemljo s pH med 4,5 do 6,5, takih je tudi pri nas največ, imenujemo zmerno kisljo, pri višjih vrednostih pa govorimo o nevtralnih oziroma že alkalnih zemljah — pri nas v Bregu, na lapornatih tleh. Močan vpliv na pH zemlje imajo apene spojine. Če teh primanj- kuje, postajajo tla kislja. Z napačno izbiro gnojil kislost lahko še povečamo. Zato je ana- liza tal predpogoj smotrne izbire gnojil, ki bodo zato dala tudi boljši učinek.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

Ženski odbojcarski turnir: Opasilo 1971

Preteklo soboto in nedeljo je Slomškov dom iz Bazovice organiziral ženski odbojcarski turnir »Opa- silo 71«. Za razne nagrade so se potegovala ekipe Sokola, Primorca, Gaje in domače Zarje. Turnir je vsekakor dobro uspel, čeprav je večina ekip izven kondicije, saj že več časa ne trenirajo. Od vsega začetka se je zdelo, da bosta imeli ekipi Zarje in Sokola glavno besedo pri osvojitvi prvega mesta, saj sta minulo sezono nastopali v B ligi, medtem ko sta ostali dve nastopali na promocijskem prven- stvu. Dogodki pod mrežo pa so se odvijali povsem drugače.

Prvi večer je bil na sporedu izločilni del prven- stva: žreb je določil, da se srečata Gaja in Sokol ter Primorec in Zarja. Medtem ko je Sokol brez težav, v 15 minutah odpravil za razred slabšo Gajo, smo bili v drugi tekmi priča zelo borbeni igri, ki pa je bila na nizki tehnični ravni. Primorec je takoj od začetka pokazal, da misli svojo tehnično pomanj- kljivost nadoknaditi z izredno borbenostjo. Treben- ke so tako prepričljivo osvojile prvi set. V drugem delo igre je Primorec spet krepko povedel in šele pri štirinajstici so se Bazovke zbrale in z veliko težavo osvojile set. V zadnjem delu igre sta obe ekipi igrali z izredno požrtvovalnostjo: na koncu pa so le prevladale Trebenke in tako osvojile set in tekmo ter si zagotovile pot v finale skupno z Na- brežinkami. To je bilo za mlade Primorke brez dvoma velik uspeh, saj so si že matematično zago- toville vsaj drugo mesto.

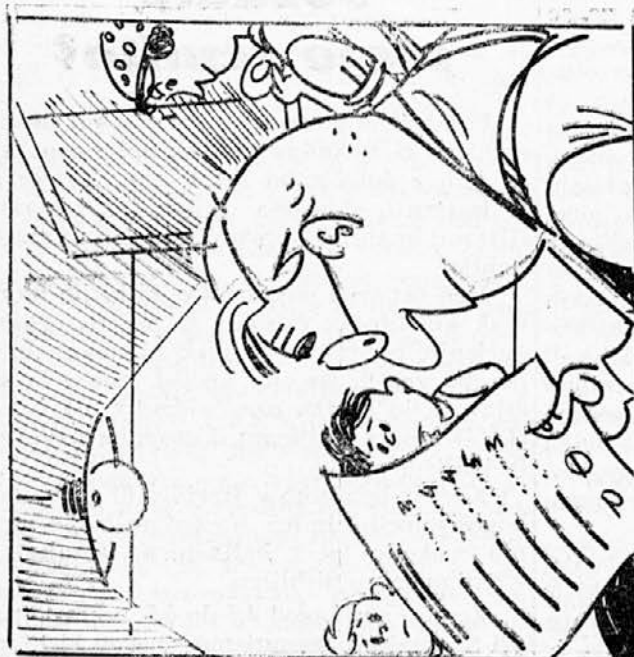
V nedeljo sta se v prvi tekmi srečali ekipi Gaje in Zarje, ki sta se potegovali za tretje me- sto. Zmagala je ekipa Zarje, ki se je tako vsaj delno oddolžila za sobotni poraz. Tekma ni bila prav

lepa in le prvi set je bil nekoliko izenačen, v dru- gem delu pa je bila očitna premoč Zarje. Precej publike je nestrpno čakalo na finalno tekmo med so- sedi iz Trebče ter Nabrežinkami. Mislim, da ni nihče dvomil v zmago bolj izkušenih Sokolic, saj jim Primorec niti z vso svojo bojevitostjo ne bi smel delati preglavic. Na igrišču pa so se stvari odvi- jale drugače. Trebenke so stopile pred mrežo brez kompleksov, trdno prepričane, da zaigrajo čim boljše. To je bele predstavnice nabrežinske občine tako zmedlo, da se jih je polastila neupravičena kri- za. Prvi set so tako presenetljivo osvojile igralke Primorca in to z neoporečnim 15:7. Tudi drugi set ni bil za Nabrežinke boljši, čeprav so ga osvojile, niso pa pokazale niti ene same lepe akcije, vredne B lige. Napad ni deloval in obramba je šepala. Na- sprotno pa so Trebenke reševale vse mogoče in ne- mogoče žoge ter so tudi v napadu igralle prav dobro. Zadnji niz je bil seveda najbolj napet. Primorec se je od vsega začetka vrgel z vso vneto v boj in ekipi sta le s težavo zbirali točke. Zdaj je vodil eden, zdaj drugi. V končnem sprintu pa so Sokolice zagrešile nekaj najosnovnejših napak in dovolile požrtvovalnim Primorkam, da so osvojile prvo me- sto. To je po našem mnenju najlepše plačilo za igralke in vodstvo tega mladega in delovnega dru- štva. Vse atletinje Primorca so pokazale izredno navezanost na svoje barve in trudile so se od prvega do zadnjega udarca. Nabrežinke so zaslužno zgu- bile, saj je nedopustno, da tako izkušena ekipa, pa čeprav okrnjena, igra tako odbojko, ki je vsaj za dva razreda slabša od običajnega nivoja. Treben- kam torej iz srca čestitamo in upamo, da bodo vztrajno nadaljevale na začrtani poti ter s tem omogočile še večje uspehe sebi in zvestim navija- čem.

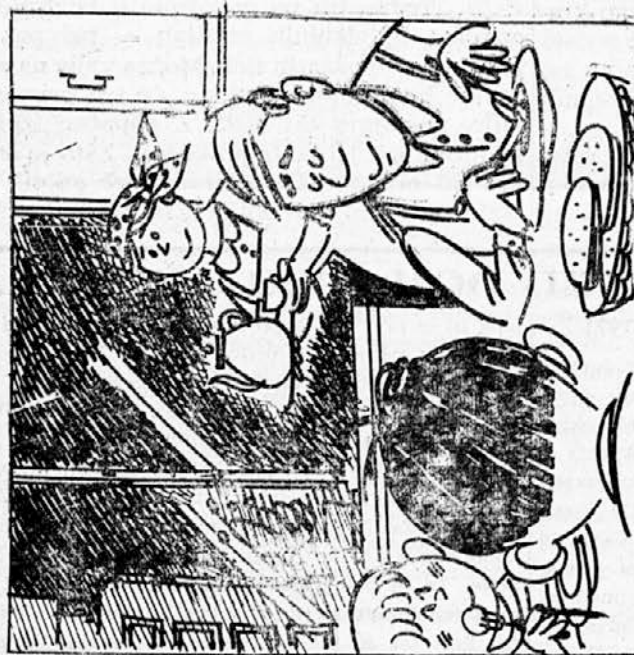
ketna

Piše B.T. riše M.B.

S POLNO PARO na morje

«Glej očka! Jutri so že počitnice...»
«Veni!» je vprašujoče pogledal očka. Nenavadni uvod ga je opomnil, da imata fanta nekaj za govoriti. Res, klobčič se je naglo odvil. Takole je nadaljeval Tomaž: «Tri leta po vrsti sva preživela počitnice pri dedku v Suhi rebi. Letos je turistično leto, pa sva računala, da bi tudi midva šla kam dlje...» Tomaž je zajel sapo in junasko izustil: «Recimo — na morje!»

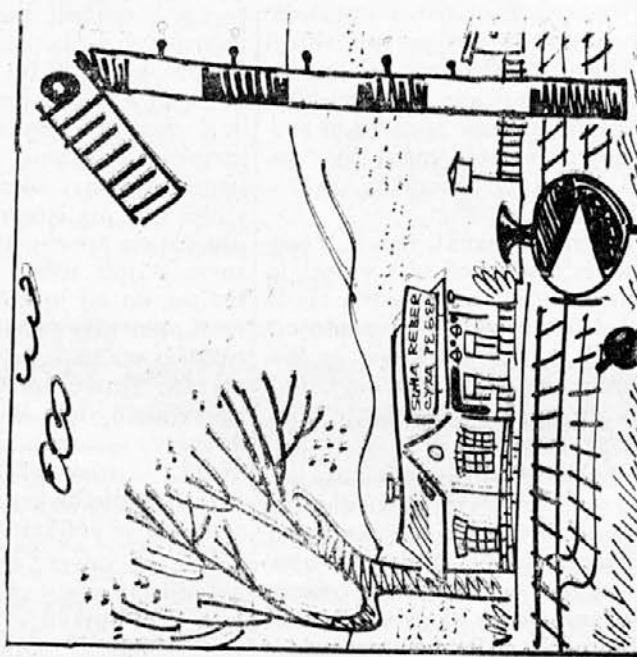

No, obiščimo ju doma, da slišimo, kaj poreče očka!

Mama je pravkar pospravila krožnike, skrbno obrisala mizo in fanta sta pomolila očku pod nos vsak svojo »diplomo«.

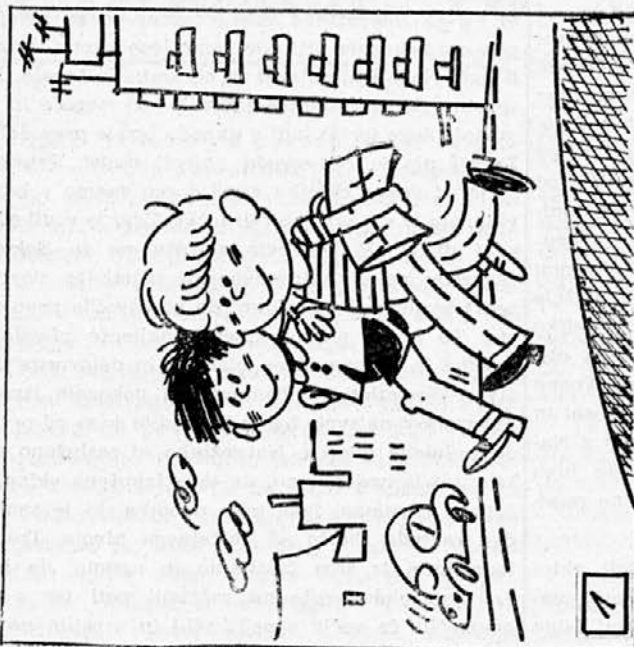
«Kar gre!» je po dolgem ogledovanju priklimal očka.

Tedaj je Blaž pod mizo brcnil Tomaža. Tomaž je svetniško zavil oči in začel z medenim glasom:

Kot na sinemaskopskem platnu, v napetem pustolovskem filmu, se je razgrnila pred njunimi zaprtimi očmi slika — Suhe rebi...

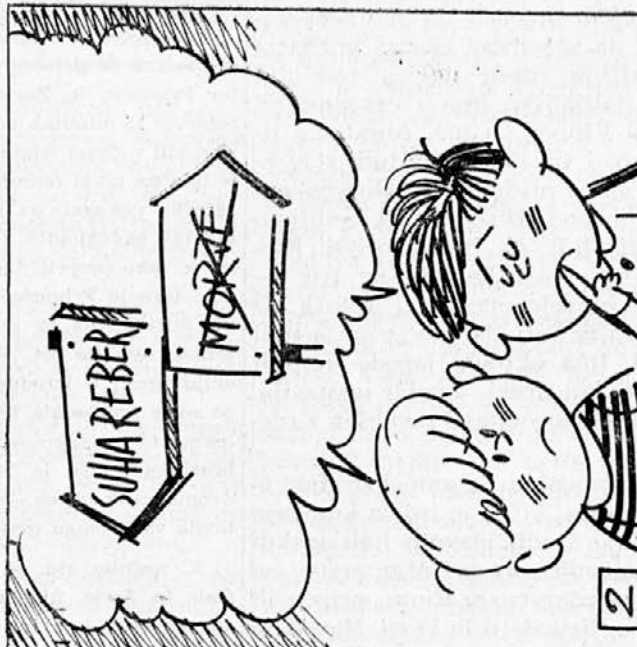
Preden opisano razburljivo zgodbo, ki se je v tem hipu začela odvijati na njenem sanjskem sinemaskopskem platnu, posvetimo besedo, dve dedku in babici v Suhi rebi!

1. Tole sta Blaž in Tomaž iz stolpnice 14 C.

Da, prav tista sta, ki sta pokrvarila dvigalo, ušla šipo na vhodnih vratih in spustila sosedovo papigo iz kletke! No, kaj bi pogrevali stare grehe! Poza bimo to!

Danes korakata zadnjikrat iz šole. V žepu nosita spricevali. Ko se drevi vrne očka z dela, bo nataknil naončke in si pozorno ogledal njune trojke, štirice in petice!

2. Mami je pomivalnica zastala v rokah, gluha tišina je napolnila kuhinjo...

In padla je odločitev.

«Nič ne bo še letos z morjem, fanta moja! Denarja ni. Kar v Suho reber bosta spet morala. Ne kaže drugače.»

Očka je po teh besedah oddrsal v spalnico. Mama je poropotala z zadnjimi lonci; najbrž ji je bilo